

Expositie Pekela: met elkaar voor een ander

Door een onzer redacteurs

In de week vanaf 11 april vond in Pekela een serie activiteiten plaats die betrekking hadden op de gebeurtenissen in Groningen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Daarbij werd de schijnwerper gericht op het gereformeerde en communistische verzet als kern van een beweging die zich bezighield met steun aan onderduikers, verspreiding van anti-nazibladen en overvallen op distributiekantoren.

Op 11 april opende Jaap Kuin, burgemeester van Pekela, de expositie *Met elkaar en voor een ander, verzet in Pekela 1940-1945*. Het materiaal voor deze tentoonstelling was bijeengebracht en opgesteld met steun van onder andere het Groningse oorlogs- en verzetscentrum en het 4-5 Mei comité. De burgemeester maakte bekend dat leerlingen van groep 7 en 8 in zijn gemeente deze expositie zullen bezoeken. Tijdens de opening vond de première plaats van de documentaire *Eén in tijden van strijd, bitter verdeeld in vreedstijd*. Communisten gingen de oorlog in met hun eigen politieke overtuiging, terwijl de gereformeerden in hun verzet kracht putten uit gods woorden. Zo wordt in de tentoonstelling de communist Hindrik

Wiekens naar voren gehaald. Zijn vroege deelname aan het verzet moest hij met de dood bekopen. Hetzelfde geldt voor de gereformeerde broers Abel en Jacob Wieske. Ook zij hebben in de verzetsstrijd hun leven verloren. Zij bestreden gezamenlijk dezelfde vijand. Kort na 1945, op de golven van de koude oorlog, ontstond bittere vijandschap. Een thema dat op 18 april, aan het einde van deze educatieve week, in het volle licht werd gebracht.

Een verlate Februariherdenking

Toen de communisten op de maandag voor de Februaristaking op de Noordermarkt in Amsterdam bijeenkwamen en het sein 'Staakt Staakt Staakt' af-

kondigden, had Teun Klomp de opdracht om op de Rietlanden de staking van het spoorwegpersoneel voor te bereiden. Zijn optreden had geen resultaat. De Nederlandse spoorwegen deden niet mee aan de staking. Als gevolg daarvan bleef de staking beperkt tot Amsterdam en omliggende gebieden.

Ondanks het Duitse publicatieverbod drong het verhaal van de staking via reizigers toch door naar Groningen. Ook het manifest van de staking werd bekend, maar de verhoudingen in Groningen waren anders dan die in Amsterdam. Toch schreef Gerrit Sterringa, een voorman van de Groningse communisten op 1 maart 1941 een manifest in de geest van het pamflet dat in Amsterdam was

Beeld uit de expositie *Verzet in Pekela 1940-1945*

verspreid. Dit manifest werd in een zeer grote oplage gedrukt, niet alleen voor Groningen, maar ook voor Friesland en het noorden van Drenthe. Bij de verspreiding werden Wiekens en Stofkooper door de SD betrappt. De SD vermoedde onraad en kreeg de opdracht streng op te treden tegen eventuele communistische acties. Op 23 april werden 16 communisten gearresteerd, op 12 mei werden 29 communisten van hun bed gelicht en op 17 juni volgden nog eens 8 arrestaties. In totaal werden 110 verdachten aangehouden. Velen werden naar concentratiekampen overgebracht, anderen werden ter dood veroordeeld.

Boekpresentatie

De historicus Ruud Weijdeveld schreef een standaardwerk over het verzet van Groningse communisten, *Het communistische verzet in Groningen 1940-1945*. Een waardevolle aanvulling op *Het Grote Gebod*, dat het gereformeerde verzet in kaart bracht.

In de raadzaal van Pekela en in aanwezigheid van raadsleden en wethouders werd onder leiding van burgemeester Jaap Kuin dit boekwerk van Weijdeveld aan enkele verzetsmensen en nabestaanden van verzetslachtoffers overhandigd. Voor een stampvolle raadzaal werd het woord gevoerd door Max van den Berg over de Februaristaking in Amsterdam, Andries Brands van het Oranje comité over de problemen waar ver-

Na afloop van de manifestatie kregen verschillende oud-verzetsmensen of hun nabestaanden, aangereikt door de burgemeester van Pekela, het standaardwerk over het communistisch verzet in Groningen.

zetsmensen na 1945 tegenaan liepen, en tot slot Ruud Weijdeveld, die uitvoerig inging op de behandeling van communistische verzetsmensen en hun nabestaanden na 1945. Zij werden ondanks invaliditeit, diepe armoede en verdriet uitgesloten van elke hulp en ondersteuning. Pas na tien jaar werd door het ingrijpen van Stichting 1940-1945 in Amsterdam aan deze discriminerende toestand in Groningen een eind genaakt. Dat de verhoudingen inmiddels weer genormaliseerd zijn bleek uit de gemoedelijke nazit van rood en oranje in de hal van het gemeentehuis.